

Tökéletes népet készíteni az Úrnak...

50 ÉVE hunyt el
Dudás Miklós püspök

ÖTVEN ÉVE, 1972. JÚLIUS 15-ÉN HUNYT EL
DUDÁS MIKLÓS HAJDÚDOROGI PÜSPÖK,
A SZENT ATANÁZ GÖRÖGKATOLIKUS HITTUDOMÁNYI
FŐISKOLA ÉS A PAPNEVELŐ INTÉZET ALAPÍTÓJA.

A Hajdúdorogi Egyházmegye második püspöke 1939 tavaszán első körlevelét ezekkel a szavakkal kezdte: „Első főpásztori szózatomban kormányzati programom gyanánt ugyanazt jelöltem meg, ami az Úr nagy Előhírnökének, Keresztelő Szent Jánosnak Istentől kijelölt életprogramja volt: »Parare Domino plebem perfectam« – tökéletes népet készíteni az Úrnak (Luk 1,17). Ehhez kértem egyházmegyéim nagyontisztelendő papságának segítségét, s ezt a segítséget kérni, sürgetni, szorgalmazni meg nem szűnhetek mindaddig, míg hívő népünk a vallás-erkölcsi tökéletességnek arra a fokára el nem jut, melyet a Jó Pásztor, Krisztus Urunk tőlünk elvár.”

A kép bal szélén Dudás Miklós hajdúdorogi megyéspüspök

A Szent Lukács evangéliumából kölcsönzött merész célkitűzés jól illett a mindössze 37 éves szerzetes-püspök fiatalos lendületéhez. Magasra tette a lécezt önmaga előtt. Átérezte felelősségének súlyát, megértette az akkor ezernyi nehézséggel és kihívással küzdő magyar görögkatolikus egyház sorskérdéseit, és azokra válaszként nem apró kompromisszumokat akart megkötni, nem a túlélésre rendezkedett be, hanem bízva a gondviselő Istenben és a pócsi Szűzanya pártfogásában, nagyívű programot alkotott, mellyel nem kevesebbet, mint a tökéletességet célozta meg.

1959-ben, püspökké szentelésének 20. évfordulóján a nagybetűs programról és a „szent tervekről” Dudás püspök azt írja, hogy azok romjain ülve Jób szavait ismételve: „Az Úr adta, az Úr elvette. Áldott legyen az Úr neve”. Önmagát már nem a keresztet magasra emelő, a népet tökéletességre vezető főpásztorként látja, hanem magányos kereszthordozóként, aki a Golgotára súlyos keresztet hordozva egyedül, mindenkitől elhagyva botorkál. Magányosan, de mégse hitehagyottan. Hite és bizalma a Gondviselésben töretlen, a keresztben nemcsak a jelen szenvedését, hanem a jövőbeli üdvösséget is látja: „*In cruce salus*”. Az üdvösség a keresztben van – írja papjainak.

Közismert, hogy Dudás Miklós püspök főpásztori programját az 1945 után fokozatosan kiépülő és az ország vezetését magához ragadó kommunista párt rombolta le. Ami keveset a püspök a háborús időkben építeni tudott (Nyíregyházán püspöki székház a Sóstói út elején, Hajdúdorogon tanítóképző), azt a hatalom új birtokosai azonnal elvették, s a püspök néhány év leforgása alatt eszközeitől megfosztva, sokszorosan megalázva és megfélemlítve, teljesen kiszolgáltatott helyzetben találta magát.

Egymást követték a fájdalmas események: Mindszenty bíboros letartóztatása, az egyházi iskolák államosítása, a szerzetesrendek – köztük a Dudás püspök számára oly kedves bazilita rend – működésének betiltása. Az egyházellenes propaganda, a papság

elleni gyűlölet felszítása a napi rutin részévé vált. Megteremtették a félelem és a bizalmatlanság légkörét, amiben minden azt az üzenetet közvetítette, hogy a hitnek és az egyháznak a népi demokráciának nevezett új rendszerben nincs jövője.

„*A demokrácia egyik fő ellensége Dudás görögkatolikus püspök is*” – jelentette ki Rákosi Mátyás a Minisztertanács 1948. június 4-én tartott ülésén, majd néhány nap múlva egy titkos külügyminisztériumi dokumentum így fogalmaz: „*A vatikáni hatás politikai síkon nemcsak a római katolikus, hanem természetesen a görögkatolikus egyházon keresztül is megnyilatkozik. Amennyiben Magyarországon egy életképes magyar görögkeleti egyház létesülne, ez a faltörő kos szerepet töltheti be a görögkatolikus egyházzal szemben, és lehetővé tenné annak felvetését, hogy a gör. kat. egyház visszatérjen az óhitű egyház kebelébe, illetve az Unió felbontassék. (Ez történt Nyugat-Ukrajnában és folyamatban van Lengyelországban, valamint Kárpát-Ukrajnában.)*”

A szavakat hamarosan tettek is követték: Dudás püspököt kihallgatásokra hurcolták, börtönnel fenyegették, megfélemlítették, s Moszkvából megérkezett egy ortodox pap, akinek egyik feladata a magyar görögkatolikus egyház felszámolása volt.

Mit tett ekkor Dudás Miklós püspök?

Létrehozta azt a papnevelő intézetet és a hittudományi főiskolát, ami jellegénél fogva az egyház jövőjéről szól, hiszen az újabb és újabb papi nemzedékek képzését szolgálja. Vagyis a jövőt kezdte építeni a kilátástalanság és jövőtlenség idején. Bár az egyház ellenségei megpróbálták ezt a tettet is ellene és az egyház ellen fordítani, a jövő őt igazolta. A görögkatolikus egyház túlélte minden nehézséget és válságot, s a krízis legmélyebb pontján megszülető papnevelő intézet és hittudományi főiskola ma is betölti hivatását.

Dudás Miklós püspök az általa alapított nyíregyházi szeminárium tanáraival és első hallgatóival 1950-ben

A szeminárium és a főiskola megalapítása mellett Dudás Miklós püspöknek volt még egy, talán kevésbé látványos, mégis döntő jelentőségű tette. Összefogta és vezette a papságot. A kommunista hatalom ugyan sikeresen szembe fordította vele a papság egy részét, s kénytelen volt kompromisszumokat is kötni, de az irányítást mindvégig megtartotta. Amikor a Magyar Görögkatolikus Egyház felszámolásával megbízott orosz ortodox pap küldetése végén sikertelenségének okairól adott számot jelentésében, elsősorban azt emeli ki, hogy Dudás püspök erős kézzel vezeti az egyházat, és vasfegyelmet tart. Éppen ezért a magyar görögkatolikusok „*nagyon kemény diónak látszanak*” – írja megbízóinak.

Dudás Miklós püspök vezetői erényeinek jelentőségét akkor értjük meg igazán, ha felidézzük 1939-ben történt kinevezésének körülményeit. Kevésbé ismert tény, hogy Miklósy István püspök 1937 őszén bekövetkezett halála után a Szentszék Takách Bazil püspököt, az 1924 óta az Egyesült Államokban szolgáló főpásztort kívánta a Hajdúdorogi Egyházmegye élére állítani. Majd másfél évig tartó, fordulatossá váló tárgyalások után végül XII. Piusz pápa a fiatal bazilita szerzetes mellett döntött.

Miért van ennek jelentősége? Takách Bazil püspök 23 évvel idősebb volt Dudás Miklós püspöknél, s súlyos betegség után 1948. május 13-án Pittsburgh-ben meghalt. Vagyis pontosan akkor

fejezte be földi életét, amikor Magyarországon Rákosiék elhátározták a görögkatolikus egyház felszámolását. Nem nehéz elképzelni, milyen sors várt volna a magyar görögkatolikusokra, ha ebben a válságos időszakban főpásztor, erőskezű vezető nélkül maradtak volna...

Nem túlzás ezért azt mondani, hogy Dudás Miklós püspök az isteni gondviselés embere volt. A magyar görögkatolikusok szövényes, meghökkenítő fordulatokkal, éles kanyarokkal teletűzdelt történelmi útját vizsgálva azt láthatjuk, hogy nem ő volt az első (és nem ő az utolsó), akit a maga emberi gyengeségeivel, gyalglóságával és hibáival együtt Isten arra rendelt, hogy egyházunk megmaradását, javát és jövőjét biztosítsa.

2021-ben a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola aulájában gránit emléktáblát helyeztünk el az alapító püspökre, az első rektorokra és tanárookra emlékezve. Az emléktáblán Dudás Miklós püspök már idézett jelmondata áll: „*Tökéletes népet készíteni az Úrnak*”. Kőbe véstük ezt a jelmondatot. Kőbe véstük és az intézmény bejáratánál helyeztük el, hogy mindazok, akik belépnek a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola épületébe – papnövendékek, hittanár- és kántor szakos hallgatók, tanárok, a főiskolai munkatársai – nap mint nap szembesüljenek ezzel a célkitűzéssel, és nap mint nap lássák, hogy a lécezt magasra kell tenni.

Püspökké szentelését követően 1939-ben

Püspökké szentelésének ezüstjubiléuma Nyíregyházán, 1964.

A Sóstói úti püspöki palota építése Nyíregyházán 1942 novemberében

